

דף מקורות - פרשת שמיני – מקוה

השיעור השבועי של הרב יצחק חי זאגא בבית הרב קוק, אור לכ' אדר ב' תשע"ו א. ויקרא יא - 'מכל האכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא.. וכל אשר יפל מנבלתם עליו יטמא רש"י - שאין אוכל מוכשר ומתוקן לקבל טומאה עד שיבאו עליו מים פעם אחת, ומשבאו עליו מים פעם אחת מקבל טומאה לעולם ואפילו נגוב. והיין והשמן וכל הנקרא משקה מכשיר זרעים לטומאה כמים רשב"ם .. -לא הזקיק הק' טומאה למיני אוכלים ומשקין עד שתיקנם לצורך מאכל, ונתינת מים היא תחילת תיקונם ועיקר חשיבותם לצורך אכילה. ויקרא שם - אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור ונגע בנבלתם יטמא. וכי יפל מנבלתם על כל זרע זרוע אשר יזרע טהור הוא רש"י - אך מעין ובור מקוה מים - המחברים לקרקע, אין מקבלין טומאה. ועוד יש לך ללמוד יהיה טהור הטובל בהם מטומאתו. ונוגע בנבלתם יטמא - אפילו הוא בתוך מעין ובור ונוגע בנבלתם יטמא, שלא תאמר קל וחומר אם מטהר את הטמאים מטומאתם, קל וחומר שיציל את הטהור מליטמא, לכך נאמר ונוגע בנבלתם יטמא.

ב. בראשית א - 'ויאמר אלוקים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה ויהי כן אבן עזרא -ופי' יקוו יתחברו, וכן ונקוו אליה. ירמיהו ג' יז - 'בעת ההיא יקראו לירושלם כסא ד' ונקוו אליה כל הגוים לשם ד' לירושלם ולא ילכו עוד אחרי שררות לבם הרע.

ג. ירמיהו יד - 'מקוה ישראל מושיעו בעת צרה למה תהיה כגר בארץ וכארח נטה ללון. מלבי"ם -יש הבדל בינו ובין תקוה, שמקוה היא שע"י יקוו לאיזה דבר שכן הוראת המילות שמ"ם בראשם, ותקוה הוא שם המופשט של התקוה בעצמה.

ד. ירמיהו יז - 'מקוה ישראל ד' כל עזבך יבשו.. כי עזבו מקור מים חיים את ד. מצודת דוד -לכן מהראוי שתקוות ישראל יהיה אל ה' הואיל ונטעת שכונתך ביניהם. כל עוזבך - כל העוזבים אותך ובוטחים באדם ראוי הוא שיבשו.

ה. תהלים כז - 'קוה אל ד' חזק ויאמץ ליבך וקוה אל ד. מלבי"ם -התקוה לה' נבדלת מן התקוה לב"ו.. [א] שהתקוה לזולתו הלא תוחלת ממושכה מחלה לב, אבל ע"י הקווי לה' חזק ויאמץ לבך.. [ב] הקווי לזולתו אין התקוה תכלית לעצמה רק תכלית הקווי הוא שימצא מבוקשו, וא"כ תכלית הקווי הוא שלא יקוה עוד, ר"ל ששיג תקותו ולא יצטרך עוד לקוות, אבל הקווי לה' היא תכלית לעצמה, עד שתכלית הקווי הוא שיחזק לבו ויחזור ויקוה..

ו. אורות הקודש ד' עמ' תעט - 'וממקור הגאווה נובע גם כן הכעס, והתאוה, עד תמצית שפלותם. שכחת האור העליון מקור החיים והעונג, מצירת את הישות בצורה כעורה, מעוררת קצף, ויסוד הכעס מחולל את ארסו בנפש. החיים אובדים את ערכם, וכל תקוה אידיאלית מתמנעת. ומתוך כך באה הרשעה התאונית לעומק ממשלתה. וסוחבת את האדם לעמקי שאול. וממקור העונה בא הרצון והקדושה. נחת רוח מלא שורר בעולם, תקות נעימות כבירות סובבות וחודרות את כל. ובכל היקום החיים מאושרים, והכל נאהב. תעודות גדולות יש לכל פעולה, ולכל רגש, והכל הולך ומתקדש, הולך ומתעלה. הודו על ארץ ושמים וירם קרן לעמו תהלה לכל חסידיו לבני ישראל עם קרובו הללויה.

ז. בראשית רבה ה – 'ויאמר אלוקים יקוו המים, כתיב (תהלים קד) מן גערתיך ינוסון מקול וגו', רבי ברכיה בשם רבי אבא בר אמי אמר, יעשה מדה למים, והיך מה דאת אמר (זכריה א) וקו ינטה על ירושלים. רבינו בחיי -וכה"א: (איוב כח, כה) "ומים תכן במדה", נתן חצים ברקיע וחצים באוקינוס, הה"ד: (תהלים סה, י) "פלג אלהים מלא מים."

ח. זכריה א - 'לכן כה אמר ד' שבתי לירושלם ברחמים ביתי יבנה בה נאם ד' צ-ב-אות [כתיב: וקוה] וקו ינטה על ירושלים. רש"י - וקו ינטה - למוד חומותיה ארכה ורחבה. אבן עזרא - לכן, וקו - משקולת הבונים.

ט. ישעיהו כח - 'כי צו לצו צו לקו לקו לקו לקו..רש"י - צו - לצו. נביא מצוה להם מאת הקב"ה והם יש להם צו של עכו"ם כנגד צו זה וחוזר הנביא ומוכיחם והם תמיד אומרים יש לנו צו לצו שלנו חשוב משלך. קו לקו - יש להם קו משקולת משפטי רשע כנגד קו הצדק. איוב לח - 'איפה היית ביסדי ארץ הגד אם ידעת בינה. מי שם ממדיה כי תדע או מי נטה עליה קו. מצודת ציון - קו - חבל המדה.

י. אורות התחיה לה - 'כל מה שמקיף את המציאות בכל הדרגותיה, בהשפעה רוחנית מוסרית וקדושה, צריך לטהרה יותר גדולה. המקדש וקדשיו כוללים את רוממות אצילות ההשכלה ואת תחתית טהרת הדם הבשר, הדמיון והרגש, ובשביל אלה השלבים התחתיים, המקושרים לכללות הכל באגוד חי, נדרשת היא הטהרה המדויקת. ההשפעה העליונה לבדה, המכוונת אל הדעת, וממלאה בזה את תפקידה, בתקוה שממעין הרוחני יטהר הכל, היא אינה צריכה כ"כ לפרטי טהרה מעשית, "הלא כה דברי כאש נאם ד' - מה אש אינו מקבל טומאה אף דברי תורה אינם מקבלים טומאה". החסידות האחרונה פנתה אל הרגש והדמיון יותר מאל השכל והמעשה, ובשביל כך העירה הרבה את תביעת הטהרה הבשרית. לכתחלה בימי עזרא היתה המגמה לקשר אה ישראל אל הקודש המקדש, גם בצד התחתית שהוא אחד מדרכי החנוך הכלליים של האומה, והובלטה הטהרה. הגלות דלדלה את הכחות הרגשיים והציוריים, יחד עם גבורת החיים והמנוחה האסתתית ונשארה השפעת השכל, בדליגתה הרוחנית, מצורפת אל המעשה. מקום השלבים הרוחניים הממוצעים: הרגש והנטיה הבשרית נשאר פנוי, "אין לנו שיעור רק התורה הזאת". יצאה הדיקנות של הטהרה מכלל החובה, ונשארה קשורה בצפיה אידיאלית, במושג של קדושה וחסידות ליחידים, עד שבאה החסידות האחרונה וחפצה לשתלה בהמון, כמובן יש כאן גרעין בריא שצריך הגבלה ופתוח, ביחוד ראוי הוא להתגדל ביחד עם תחיית האומה בארץ ישראל בחבור ההגדלה של השקוע ברוחניות.. בכל מקום שהגבורה העממית הישראלית מתגברת, מיד מוכרחת לבא תגבורת הטהרה הבשרית והרגשית, עם כל תבונתה, ולהזדוג עמה, וכל אלה הנם מכינים בסיס למעמד חי אורגני, הכולל את התחיה כולה, מראשית ההפשטה העליונה עד אחרית עליזת החיים ורעם גבורתם. "ונתתי צבי בארץ חיים."